

ОЗДОРОВЧА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

УДК 796.034.2

ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛІ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ СФЕРИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ НЕПОВНОСПРАВНИХ ДО ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ЗАНЯТЬ

Семаль Наталія, Грибовська Ірина, Грибовський Віталій

Ужгородський національний університет;

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. В роботі виявлена наявність проведення інформаційно-пропагандистської діяльності у місцях занять неповносправних. Підтверджена потреба у її вдосконаленні для залучення осіб з особливими потребами до рухової активності. Подана характеристика моделі просвітницько-пропагандистської діяльності організацій сфери фізичного виховання і спорту щодо залучення неповносправних до фізкультурно-спортивних занять, яка пройшла експертну оцінку її ефективності.

Ключові слова: модель, інформаційно-пропагандистська діяльність, організації сфери фізичного виховання та спорту, неповносправні, фізкультурно-спортивні заняття.

Актуальність проблеми. Аналіз науково-методичної літератури свідчить про те, що за останні роки науковцями досліджувалися наступні проблеми: вивчення діяльності керівних фізкультурних організацій з управління пропагандою фізичної культури і спорту (Приступа Є., 1985); ефективність фізичного виховання студентів відповідно до стану системи пропаганди (Акрамовський І., 1990); управління персоналом, яке взаємопов'язане і з питанням пропаганди (Чеховської Л., 2001); управління пропагандистською діяльністю керівними фізкультурними організаціями, особливості її здійснення у спортивних школах, організації рекламної діяльності в оздоровчих клубах, з'ясування шляхів їх подальшої активізації та удосконалення (Тарасюк Н., 2003); вивчення зв'язків з громадкістю центрів реабілітації неповносправних (Стасюк О., 2008).

Науковці переконані у доцільності поєднання у пропаганді інформаційної та просвітницької функції для формування і утримування суспільної думки. Так, слід зазначити, що ще у Цільовій комплексній програмі «Фізичне виховання — здоров'я нації», зазначалося що серед основних напрямків реалізації завдань є впровадження дієвої системи фізкультурної просвіти населення, яка б сприяла залученню громадян до активних занять фізичною культурою і спортом.

У національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту зазначається, що першочергового значення набуває формування у громадян переконання у необхідності регулярного використання різноманітних форм фізичного виховання, масового спорту, раціональної рухової активності. Наголошується, що метою розвитку фізичної культури і спорту є: створення умов для забезпечення оптимальної рухової активності кожної людини впродовж усього життя, досягнення нею достатнього рівня фізичної та функціональної підготовленості, сприяння соціальному, біологічному та психічному благополуччю, поліпшенню стану здоров'я. Особливого значення це набуває для осіб з різними вадами здоров'я — неповносправних, які у своїй більшості, залишаються сам на сам із своїми проблемами.

Адже, нажаль, рівень інвалідності зростає щороку. Понад 650 мільйонів людей, що становить в середньому 10—15% населення у світі живуть з інвалідністю.

Загалом головною метою пропаганди фізкультурно-оздоровчої діяльності є переконання населення в її користі та повсякденній необхідності, що набуває неабиякого значення в роботі з неповносправними.

На думку Кириленко О. М., [1], необхідно формувати та підтримувати позитивну мотивацію у населення щодо фізкультурно-спортивних занять. І власне досягти цього можливо завдяки широ-

кій пропаганді здорового способу життя у формі інформаційних компаній та соціальної реклами цінностей рухової активності та фізкультурно-оздоровчого напрямку. Окрім того, аналізуючи програмно нормативні документи, зокрема, міжгалузеву програму «Здоров'я нації», яка розрахована на період 2002-2011 роки автором встановлено, що зростання рівня захворюваності в країні спричинено нерозвиненістю інфраструктури й індустрії здоров'я, низьким рівнем фізичної активності, обмеженістю пропаганди здорового способу життя. А висунуті цілі та завдання у програмі збереження здоров'я населення України відповідають стратегіям ВООЗ і спрямовані на інтегративну діяльність усіх установ сфери збереження здоров'я та державних органів.

Тобто, діяльність організацій сфери фізичного виховання і спорту повинна бути спрямована на покращення і збереження здоров'я різних груп населення, зокрема і неповносправних, засобами фізичної культури; формування у них позитивної мотивації до здорового способу життя та необхідного рівня знань, а не тільки на проведення масових спортивних заходів та сприяти досягненню високих спортивних результатів.

Таким чином, науково-методичне обґрунтування організації просвітницько-пропагандистської діяльності організацій сфери фізичного виховання і спорту з метою залучення неповносправних до фізкультурно-спортивних занять є актуальним та соціально вагомим.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконувалась згідно Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006-2010 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою 1.3.4. «Організаційно-методичні основи розвитку в Україні руху «Спорт для всіх» (номер державної реєстрації 0106U012615) та виконується згідно Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою 3.9 «Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу та рекреації» (номер державної реєстрації 0111U001735).

Метою роботи було удосконалення організації просвітницько-пропагандистської діяльності установ сфери фізичного виховання і спорту.

Завдання дослідження:

1. Визначити зміст та місце просвітницько-пропагандистського аспекту в діяльності організацій сфери фізичного виховання і спорту.
2. Розробити організаційну модель просвітницько-пропагандистської діяльності установ сфери фізичного виховання і спорту

щодо залучення неповносправних до фізкультурно-спортивних занять.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, метод експертних оцінок, метод моделювання та методи математичної статистики.

Результати дослідження. У попередніх наших дослідженнях виявлено наявність проведення інформаційно-пропагандистської діяльності у місцях занять неповносправних. Однак, вона носить швидше декларативний характер. На нашу думку, організаціям сфери фізичного виховання і спорту слід звернути увагу на адресність проведення пропаганди та реклами для залучення якомога більшої кількості неповносправних до фізкультурно-спортивних занять [2].

Тобто, виникає потреба створення моделі інформаційно-пропагандистської діяльності організацій сфери фізичного виховання та спорту для залучення неповносправних до фізкультурно-спортивних занять. Тому, з метою її якісної підготовки, нами, згідно рекомендацій, які містяться у фаховій літературі була сформована група експертів [4,5,6]. За методикою І. Заневського, П. Русіло, С. Ярошко [3] знаходили значення коефіцієнта конкордації W. Виявлено, що коефіцієнт конкордації експертів становив $W=0,96$ і був високим. Це дало змогу говорити про те, що показники експертної оцінки достатньо вірогідні. Отримана в результаті обробки анкет узагальнена думка експертів приймалась як раціональне вирішення питань.

Експертам, до складу яких входили керівники фізкультурно-спортивних організацій, які працюють з інвалідами, було запропоновано визначити вимоги до формування моделі інформаційно-пропагандистської діяльності установ сфери фізичного виховання та спорту, як гаранту реальної можливості її подальшого впровадження. Експерти назвали дуже важливим: залучення до співпраці всіх зацікавлених організацій (7 респондентів); розуміння керівництвом організації важливості вирішення проблем інвалідів (7 респондентів); відображення принципів та етапів пропаганди в діяльності організацій (6 респондентів). Тобто, модель, яка формується повинна забезпечити адресність цілей та завдань діяльності для конкретних організацій, наявність основних функцій управління та взаємопов'язаних заходів.

Побудова моделей має велику роль у вивченні соціальних явищ та вирішенні різних організаційних проблем. Моделювання — метод, який ґрунтується на використанні моделі як засобу дослідження явищ і процесів природи. Існує багато визначень поняття моделі. Зокрема, модель це зразок, що відтворює, імітує будову і дію якого-небудь об'єкту, використовується для отримання нових знань про об'єкт [5].

Нами в процесі дослідження розроблялась організаційна модель діяльності установ сфери фізичного виховання і спорту з просвітницько-пропагандистської роботи для залучення неповносправних до фізкультурно-спортивних занять. Вона передбачала побудову структури та визначення змісту діяльності кожного структурного підрозділу.

Враховуючи те, що одна із функцій управління - «організація» що передбачає побудову структури та делегування повноважень, тобто визначення змісту діяльності кожного структурного підрозділу, нами були встановлені організації, в компетенції яких знаходиться зазначена діяльність і складено перелік усіх її видів, що виконуються в рамках просвітницько-пропагандистської роботи, адже кожна з організацій сфери фізичного виховання і спорту у своїй роботі передбачає проведення інформаційно-пропагандистської діяльності та вирішення її окремих завдань.

Для ефективного вирішення цього питання слід залучити до співпраці усі наявні громадські та державні організації, в компетенції яких є робота з неповносправними. Важливе місце серед організацій сфери фізичного виховання і спорту, які залучають неповносправних до рухової активності, повинні посідати центри фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт». Саме ці організації, з нашої точки зору, повинні бути координатором співпраці всіх зацікавлених установ з іншими.

У зв'язку з тим, що інвалідність встановлюється на засіданні Медико-соціальної експертної комісії (МСЕК), даній організації слід налагоджувати співпрацю з іншими організаціями, до компетенції яких входить робота з неповносправними. Вони обов'язково, згідно з наказом № 623 Міністерства охорони здоров'я від 08.10.2007 року пропонують хворому індивідуальну програму фізичної реабілітації, складовою якої є рухова активність людини. Однак, названа програма швидше носить декларативний характер. У сфері фізичної культури і спорту діють чисельні фізкультурно-спортивні організації, які займаються з інвалідами різних нозологій. Тому, для ефективнішої соціалізації неповносправних слід дієво співпрацювати МСЕК з центрами фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт».

Нами запропонована організаційна модель діяльності установ сфери фізичного виховання і спорту для роботи з неповносправними, яка складається зі схеми взаємодії фізкультурно-спортивних організацій та програми їх інформаційно-пропагандистської діяльності. Зупинимось на її характеристиці. Так, програма містить зміст видів діяльності, перелік організацій, які їх виконують, засоби їх реалізації та очікуваний результат. Види діяльності та засоби визначені у відповідності до етапів проведення пропагандистської роботи: I етап — переконання у

необхідності фізкультурних занять; II етап — підвищення рівня фізкультурної грамотності; III етап — залучення до регулярних фізкультурно-оздоровчих занять; IV етап — підтримка, подальше підвищення фізкультурної активності та ефективності фізкультурно-оздоровчих занять.

Виконання програми буде здійснюватися більш ефективно при співпраці організацій сфери фізичного виховання і спорту з компетентними структурами обласної державної адміністрації. До них, зокрема, належать:

- комісія освіти, науки і культури, молодіжної політики і спорту;
- комісія з питань розвитку туризму і міжнародного співробітництва;
- комісія з питань охорони здоров'я та соціального захисту населення;
- комісія з питань житлова - комунального господарства, містобудування, архітектури та екології та ін..

Сумісними зусиллями повинні бути вирішені, наприклад, наступні питання:

- створення відповідних умов для пересування інвалідів вулицями міста та у громадському транспорті;
- наявності та доступності спеціалізованих або адаптованих спортивних споруд, обладнання та інвентарю;
- визначення потреби інвалідів у забезпеченні їх технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення на підставі медичних показань і протипоказань, а також з урахуванням соціальних критеріїв тощо.

Для встановлення ефективності розробленої організаційної моделі інформаційно-пропагандистської діяльності установ сфери фізичного виховання та спорту для залучення неповносправних до фізкультурно-спортивних занять проводилася повторна експертна оцінка. Експертам було запропоновано оцінити за 5-ти бальною шкалою прогнозований рівень ефективності моделі, який за їх оцінкою становив 4,6-5 балів. Встановлення даної ефективності сприяє запобіганню недоліків у складанні планових документів, визначенні більш дієвих шляхів і засобів досягнення мети.

Результати дослідження впровадженні у роботу обласних центрів з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт», зокрема: Львівського, Закарпатського, Івано-Франківського, Чернівецького та Київської області.

Висновки

1. Однією з важливих проблем соціалізації неповносправних є залучення їх до систематичної рухової

активності. Встановлено недостатність проведення просвітницької роботи серед неповносправних щодо залучення їх до фізкультурно-спортивних занять.

2. Виявлено наявність проведення просвітницько-пропагандистської діяльності у місцях занять неповносправних, однак вона носить швидше декларативний характер. Слід звернути увагу на адресність проведення пропаганди та реклами для залучення якомога більшої кількості неповносправних до рухової активності.

3. Підтверджено доцільність активізації просвітницько-пропагандистської діяльності організацій сфери фізичного виховання і спорту з метою залучення неповносправних до спортивних та фізкультурно-реабілітаційних занять. Наявні резерви для підвищення мотивації осіб з особливими потребами до рухової активності та формування у них стійкої потреби і життєвої необхідності у веденні здорового способу життя.

4. Запропонована організаційна модель діяльності установ сфери фізичного виховання і спорту для роботи з неповносправними містить: схему взаємодії фізкультурно-спортивних організацій та програму їх інформаційно-пропагандистської діяльності, у якій зазначено зміст видів діяльності, перелік організацій, які їх виконують, засоби їх реалізації та очікуваний результат. Види діяльності та засоби визначені у відповідності до етапів проведення пропагандистської роботи.

Список літератури

1. *Кириленко О. М.* Залучення населення України до спортивно-оздоровчої активності: соціологічний аналіз проблеми / О. Кириленко // Збірник наук. статей II Міжнарод. наук.-теорет. конферен. кафедри соц.-гуман. дисциплін «Парадигма здорового способу життя: духовні та фізичні компоненти». — К. : НУФВСУ, 2010. — С. 51—66.
2. *Семаль Н.* Шляхи залучення неповносправних до фізкультурно-спортивної діяльності / Наталія Семаль, Ірина Грибовська, Галина Маланчук // Слобожанський науково-спортивний вісник. — 2011. — № 4. — С. 222—226.
3. *Спортивна метрологія.* Основи теорії спортивних тестів і оцінок: Метод. вказівки / За ред. І. П. Заневського, П. О. Русіло, С. А. Ярошко. — Л., 1996. — 58 с.
4. *Кант В. И.* Математические методы и моделирование в здравоохранении / В. И. Кант. — М.: Медицина, 1987. — 224 с.
5. *Сурмин Ю. П.* Методология и методы социологических исследований: Учеб. Пособие / Ю. П. Сурмин, Н. В. Туленков. — К. : МАУП, 2000. — 304 с.
6. *Черепанов В. С.* Экспертные оценки в педагогическом исследовании / В. С. Черепанов. — М. : Педагогика, 1989. — 152 с.

Надійшла до редакції 18.08.2012 р.

Семаль Наталья, Грибовская Ирина, Грибовский Виталий. Характеристика модели информационно-пропагандистской деятельности организаций сферы физического воспитания и спорта для приобщения инвалидов к физкультурно-спортивным занятиям.

В работе выявлена наявність проведення інформаційно-пропагандистської діяльності в місцях занять інвалідів. Підтверджена потреба в її удосконаленні для приобщения людей с особенными потребностями к двигательной активности. Подана характеристика модели информационно-пропагандистской деятельности организаций сферы физического воспитания и спорта для приобщения инвалидов к физкультурно-спортивным занятиям, которая прошла экспертную оценку ее эффективности.

Ключевые слова: модель, інформаційно-пропагандистська діяльність, організації сфери фізичного виховання і спорту, інваліди, фізкультурно-спортивні заняття.

Semal Natalia, Hribovskaia Irina, Hribovsky Vitaly. The characteristics of a model advocacy sector organizations physical education and sports to attract disabled in physical culture and sports.

The work revealed the presence of outreach sessions in places disabled. Confirmed the need to improve it to attract people with disabilities to physical activity. The characteristics of a model education and advocacy organizations areas of physical education and sport to attract disabled to sports and sports that passed peer review of its effectiveness.

Key words: model, information and advocacy, organizing field of physical education and sport, disabled and sports classes.